

SAMMANDRAG

I utvärderingen av inlärningsresultaten i A-lärokursen i svenska deltog sammanlagt 1 679 elever från 73 finskspråkiga skolor. Eleverna utgjorde ungefär hälften av hela landets elever i årskurs 9 som läser A-svenska.

Inlärningsresultat

Elevernas resultat i hörförståelse låg på en **utmärkt nivå**, eftersom största delen av eleverna överskred läroplanens nivå för goda kunskaper med åtminstone ett nivåsteg.

Resultaten i **läsförståelse** var **goda**, d.v.s. en majoritet av eleverna placerade sig på nivån för goda kunskaper. Färdigheten att tala svenska var i relation till målen **utmärkt** och den skriftliga färdigheten **god**. I praktiken innebär goda färdigheter förmåga att klara sig i de vanligaste situationerna i vardagen med hjälp av det centrala grundläggande språkstoffet.

Flickorna nådde bättre resultat än pojkarna inom alla delfärdigheter. Elevernas prestationer steg i enlighet med **föräldrarnas utbildning**. De elever som tänkte fortsätta i gymnasiet nådde inom alla delfärdigheter bättre resultat än de som hade för avsikt att söka till yrkesutbildning. Studier i svenska enligt **A1-lärokursen** gav bättre resultat inom alla delfärdigheter än studier enligt A2-lärokursen. Färdighetsnivån goda kunskaper nåddes beroende på delfärdighet av de elever som hade fått **vitsordet** 7 eller 8. Inlärningsresultaten var bättre för dem som avsatte **högst en halv timme** för hemuppgifterna än för dem som inte alls gjorde läxorna. En jämförelse mellan **regioner** visade att de bästa resultaten nåddes i Sydvästra Finland, där alla andra färdigheter utom skriftlig färdighet var utmärkta. Den inbördes ordningen för de övriga områdena varierade enligt delfärdighet. Granskat enligt **kommuntyp** var kunskaperna i svenska bäst i **tätortsliknande** kommuner.

Att lyssna på pardiskussion mellan elever, att ge respons och att samtala med eleven om hans eller hennes framsteg hörde till den undervisningspraxis som lärarna använde mest. Lärarna sökte undervisningsmaterial på Internet, men det var ovanligt att de deltog i diskussioner i anslutning till yrket på webben. Detsamma gällde även klubbverksamhet, internationellt lärar- och elevutbyte och kollegial respons. I den bedömningspraxis som lärarna uppgav sig använda låg tyngdpunkten på skriftliga prov.

Autentiska arbetssätt i undervisningen förbättrade elevernas prestationer i läsförståelseuppgifterna. Moderna tillvägagångssätt förbättrade läs- och hörförståelsen, och lärarledd muntlig övning under lektionerna förbättrade alla språkliga delfärdigheter hos eleverna. Även lärarfortbildning förbättrade elevernas prestationer. Ju mer läraren använde autentiska arbetssätt i sin undervisning, desto mer tyckte eleverna om svenskan och upplevde den som nyttig. Muntliga övningar under lektionerna korrelerade med positiva uppfattningar om svenskan och studierna i svenska.

Största delen av eleverna utförde regelbundet de hemuppgifter som ingick i studierna i svenska. Lärarna talade mycket svenska under lektionerna och muntliga parövningar i läroböckerna gjordes allmänt. Men målen som gällde mångsidighet och speciellt självstyrning uppnåddes svagt. Svenska användes sparsamt utanför skolan och i bedömningspraxisen låg tyngdpunkten på lärarledda skriftliga prestationer och ordprov.

Flickornas studiepraxis var mångsidigare än pojkarnas, och flickorna gjorde också sina hemuppgifter mer regelbundet än pojkarna. Mest regelbundet gjordes läxorna av elever med föräldrar som tagit studentexamen och av elever som tänkte fortsätta i gymnasiet. För att få vitsordet 8 måste eleven ha gjort hemuppgifterna åtminstone någon gång och för att nå berömligt eller utmärkt vitsord ofta eller närapå alltid.

De regionala skillnaderna i studievanorna var små. Uppgifterna i svenska utfördes i hela landet i snitt väl, men mest regelbundet i Sydvästra Finland och minst regelbundet i Norra Finland. Uppgifterna utfördes mest regelbundet i landsortsliknande och minst regelbundet i stadsliknande kommuner.

Elevernas uppfattning om de egna kunskaperna och om hur bra de tyckte om svenska språket var neutral, och uppfattningen om nyttan av svenskan positiv. Mest delade sig åsikterna om svenskans meningsfullhet som läroämne och om hur intressanta lektionerna och uppgifterna är. Elevernas åsikter om sin skola som studie- och lärmiljö var genomgående positiva eller mycket positiva, men de som upplevde sin skola som negativ presterade även sämre i språkfärdighetsuppgifterna än de övriga. Uppfattningarna om svenska språket och studierna i svenska var positivast hos flickorna, hos elever med föräldrar som tagit studenten, hos de elever som hade för avsikt att fortsätta i gymnasiet och hos de elever som läste svenska enligt A1-lärokursen.

De olika delfärdigheterna i svenska var nära sammankopplade: det starkaste sambandet fanns mellan hör- och läsförståelse och det svagaste mellan muntlig färdighet och förståelsefärdigheter. Regelbundet utförande av studieuppgifter-

na ledde säkrast till bättre språkfärdighet. Bland uppfattningarna hade uppfattningen om det egna kunnandet det starkaste sambandet med språkfärdigheten. Eleverna tyckte mer om svenskan och studierna i svenska ju oftare deras lärare gav tillfälle till muntlig och skriftlig kommunikation och planering och bedömning av de egna studierna under timmarna.

Andelen skolor som hade sämre och bättre resultat än i genomsnitt varierade enligt delfärdighet mellan 10 och 15 procent. Skillnaderna mellan skolorna visade en uppåtgående trend även i skolvitsorden i svenska jämfört med den utvärdering av A-svenska som genomfördes år 2001.

Förklaringsmodeller

Föräldrarnas utbildning förklarade framgång i de övriga delfärdigheterna utom muntlig färdighet så att en högre utbildningsnivå hos föräldrarna innebar att deras barn presterade bättre i språkfärdighetsuppgifterna. **De fortsatta studieplanerna** förklarade på ett statistiskt signifikant sätt prestationen inom alla delfärdigheter. De elever som hade för avsikt att fortsätta i gymnasiet klarade sig bättre än de som tänkte söka till yrkesutbildning i alla språkfärdighetsuppgifter, speciellt i läsförståelse. De elever som hade studerat enligt **A1-lärokurserna** presterade bättre inom alla språkliga delfärdigheter än de som hade studerat enligt A2-lärokursen.

Alla delfärdigheter förklarades mest av uppfattningen om de egna kunskaperna. Planerna för de fortsatta studierna är den näst starkaste faktorn som förklarar läsförståelsefärdigheten och regelbundet utförande av hemuppgifterna den tredje starkaste. Hörförståelsefärdigheten förklarades även av kön (till flickornas fördel) och av bruk av svenska under fritiden. Variationerna i skriftlig färdighet förklarades förutom av kön av planerna för de fortsatta studierna till fördel för dem som ämnade fortsätta i gymnasiet. Framgång i de muntliga uppgifterna förklarades även av planerna för de fortsatta studierna och av användning av svenska under fritiden.

Utvecklingsförslag

Trivsel i skolan, att svenskan upplevs som nyttig, att hemuppgifterna utförs regelbundet och att muntliga övningar har en etablerad ställning i undervisningen är resurser som det lönar sig att satsa allt mera på för att råda bot på observerade problem. Bland de problem som framkom fanns liten övning av studiefärdigheter, liten användning av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen och begränsad bedömningspraxis samt skillnader i inlärningsresultat enligt kön, föräldrarnas utbildningsbakgrund och boendeområde.

Kvaliteten kan förbättras om informations- och kommunikationsteknologi samt planering av eget arbete integreras i undervisningen och studieuppgifterna inom och utanför skolan. Information om behovet av kunskaper i svenska och stöd för studierna i svenska bör riktas speciellt till pojkarna och till elever vars föräldrar inte avlagt studentexamen. Bedömningen bör bygga både på den muntliga och den skriftliga färdigheten och på det muntliga och skriftliga arbetet, som var och en bör ha en tydligt definierad andel av vitsordet. Det praktiska genomförandet av samtliga nämnda åtgärder underlättas genom användning av den europeiska språkportföljen.